

KDE JE V ČESKÝCH LESÍCH ZAKOPANÝ PES?

Radek Zádrapa

Lesy České republiky s.p., náš lesnický gigant, jsou dlouhodobě koncepčně nestabilním podnikem. Většina českých lesnických firem, zejména službových, a na lesnictví navazujících firem, zejména dřevozpracujících, má potíže s perspektivou. Nezvykle dlouhá řada ministrů zemědělství a ředitelů LČR se snažila a snaží předcházející výroky zneplatnit. Marně. Nemohou totiž udělat více, než zavést lepší či horší provizorium. Proč jen provizorium a nikoli perspektivní otevřenou budoucnost?

Protože základem našeho lesnictví je nestabilní kombinace socialismu (státní vlastnictví lesa) s kapitalismu (outsourcing služeb pro vlastníky, obchod se surovým dřívím ze státních lesů). Tato kombinace dvou dlouhodobě neslučitelných principů může fungovat, nikoli však konkurovat ekonomičtěji vystavěnému okolí. Okolím myslím jak lesnictví ve vyspělých evropských demokraciích, tak dřevu konkurující materiálové obory v Česku. A protože je stát monopolním vlastníkem lesů v zemi (přesněji jde o oligopol s LČR jako dominantním podnikem), má situace u státních lesů normativní vliv na celé české lesnictví.

Státní vlastnictví lesa se vyskytuje téměř ve všech demokraciích světa, nemůže proto být zásadní překážkou prosperity. Ve vyspělých evropských demokraciích však subjekty spravující státní lesy monopol nemají. Náš problém spočívá v monopolu státní držby lesa. Monopol křiví ceny. Pokřivené ceny vedou k nehospodárnému využívání zdrojů a následně ke snížené konkurenceschopnosti celého odvětví. U státního monopolu je problém o to horší, že ho politici mohou využívat k cílům, odlišným od zájmů oboru nebo dokonce společnosti. A také to tak nezřídká dělají. Bylo by naivní očekávat opak. Monopol svým chováním vytváří normu, která není vylepšována zpětnou vazbou, běžnou v konkurenčně vystavěných systémech. Ostatní se touto podřadnější normou musí řídit nebo, bez ohledu na svou kvalitu, vypadnout ze hry.

Řešení

Krok 1. Snížit výměru státních lesů na míru, která umožní rozvoj (nejen přežívání) lesnickým subjektům, i když nezískají zakázku u státních lesů a zpracovatelským subjektům, i když se jim nepodaří nakoupit dříví od státních lesů. Vznikne nemonopolní prostředí, ve kterém se každý, a tedy i subjekty spravující státní lesy, bude muset podřídit působení konkurence, pro obor blahodárné.

Krok 2. Až zanikne státní monopol v držbě lesa, měly by si subjekty spravující státní lesy obchodovat se surovým dřívím samy. Samozřejmě nikoli napřímo, nýbrž na veřejných trzích.

Pokud by krok 2 předcházel kroku 1, tedy pokud by znárodnění obchodu se dřívím předcházelo zániku státního monopolu v držbě lesa, prosperita českého lesnictví a dřevařství jako celku by se téměř se stoprocentní jistotou zhoršila. Zvýšil by se totiž objem peněz, se kterým by podnikali politici a jimi jmenovaní manažeři. Roky 1948-1989 jsou důkazem, že tato cesta k prosperitě nevede.

Vlastnictví lesů v ČR

druh vlastnictví	podíl na výměře	výměra lesních pozemků (ha)	počet vlastnických subjektů
státní - LČR	51,9%	1 348 000	1
státní - vojenské lesy	4,8%	125 000	1
státní - národní parky	3,7%	96 000	n x 1
státní - ostatní	1,0%	27 000	n x 1
obecní a městské	16,1%	417 000	4 500
soukromé - právnické	3,5%	91 000	389 000
soukromé - fyzické	18,9%	491 000	
celkem	100,0%	2 595 000	

Zdroj: Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství ČR, Výroční zpráva LČR 2007, vlastní archiv.
Upraveno.

Vývoj vlastnictví lesů na území ČR

lesy	1850	1900	1920	1930	1945	1947	1950	1970	1990	1995	2000	2008
státní *	2,5%	0,3%	3,6%	12,4%	18,3%	60,1%	70,1%	98,8%	99,9%	69,6%	63,4%	61,7%
obecní	9,1%	9,3%	10,0%	11,3%	14,9%	17,4%	16,6%			11,0%	13,6%	15,9%
církevní	8,0%	6,7%	7,9%	7,1%	6,1%	7,1%						
soukromé	80,4%	83,7%	78,5%	69,2%	60,7%	15,4%	13,3%	1,2%	0,1%	19,4%	23,0%	22,4%
celkem	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

* včetně státem kontrolovaných zemědělských družstev

Zdroj: Zprávy o stavu lesa a lesního hospodářství ČR